

ปัญหาการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542¹

อิสรพงศ์ ลิ้มปิจระวงษ์²

ด้วยรูปแบบของการจัดองค์กรฝ่ายตุลาการของประเทศไทยแต่เดิมเป็นระบบศาลเดี่ยว ทำให้ในขณะนั้นปัญหาเรื่องความขัดแย้งเกี่ยวกับอำนาจศาลยุติธรรมกับศาลอื่น โดยเฉพาะกับศาลทหารไม่ปรากฏความขัดแย้งแต่อย่างใด ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลปกครองเป็นองค์กรใช้อำนาจทางตุลาการในลักษณะคู่ขนานกับศาลยุติธรรม โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้มีการกำหนดเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลยุติธรรมไว้ในมาตรา 274 และเขตอำนาจของศาลปกครองไว้ในมาตรา 276 ส่งผลทำให้ประเทศไทยมีรูปแบบการจัดองค์กรฝ่ายตุลาการเป็นระบบศาลคู่ ในลักษณะเช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การที่รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวกำหนดให้ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจตุลาการในการพิพากษาบรรดาคดีมีหลายองค์กร จึงไม่อาจหนีปัญหาที่จะก่อให้เกิดกับประชาชนที่มาพึ่งกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นเรื่องการฟ้องคดีพิสดาร หรือการฟ้องคดีที่มีข้อเท็จจริงเรื่องเดียวกันในหลาย ๆ ศาลจนเป็นเหตุให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลขัดแย้งกันจนทำให้คู่ความหรือบุคคลซึ่งได้รับผลกระทบไม่ได้รับการเยียวยาความเสียหายหรือไม่ได้รับความเป็นธรรม อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อหลักการอำนาวยุติธรรมแก่ประชาชน รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวจึงสร้างกลไกในการแก้ไขปัญหาเขตอำนาจศาลขัดแย้งกันไว้ในมาตรา 248 โดยบัญญัติให้มีองค์กรวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในรูปแบบคณะกรรมการขึ้นมาทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจศาล คือ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล และได้กำหนดให้รัฐสภาตรากฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบ ที่มาของกรรมการ วิถีพิจารณา การเสนอเรื่อง องค์คณะ วาระการดำรงตำแหน่ง โดยรัฐสภาได้ตรากฎหมายดังกล่าวมีชื่อว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ขึ้นมาใช้บังคับ เพื่อให้กระบวนการในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลขัดแย้งกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ตลอดจนคดีได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลที่มีเขตอำนาจและมีความเชี่ยวชาญตามลักษณะของคดี กล่าวคือ หากเป็นคดีแพ่งก็จะได้รับการพิจารณาพิพากษาโดยศาลยุติธรรมภายใต้หลักกฎหมายเอกชน หรือหากเป็นคดีปกครองก็จะได้รับการ

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา กักคิติก

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคพิเศษ) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พิจารณาพิพากษาโดยศาลปกครองภายใต้หลักกฎหมายมหาชนที่ถือหลักดุลยภาพในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนกับประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะ แม้ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ถูกยกเลิกก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญฉบับต่อมา และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 192 ก็ยังคงได้บัญญัติให้มีคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลขึ้นเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวต่อไป ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 รวมตลอดทั้งข้อบังคับต่าง ๆ ที่ออกตามกฎหมายดังกล่าวจึงยังมีผลบังคับใช้ต่อไป ทั้งนี้ การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้เริ่มมีขึ้นในปี 2544 จนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลากว่า 18 ปี แต่ปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตอำนาจศาลก็ยังมิได้อยู่โดยมีคดีเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลนับถึงปัจจุบัน (เดือนสิงหาคม 2562) จำนวน 1,516 คดี เฉลี่ยปีละ 84 คดี โดยเฉพาะบางคดีมีข้อเท็จจริงเหมือนกันหรือใกล้เคียงกับคดีที่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้มีคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลวางหลักไปแล้ว อาจเนื่องจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้จำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีมีสิทธิในการโต้แย้งเขตอำนาจศาลที่รับฟ้องคดีว่าคดีไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลที่รับฟ้อง จำเลยหรือผู้ถูกฟ้องคดีจึงโต้แย้งเขตอำนาจศาลในทำนองประวิงคดี หรืออาจเนื่องมาจากศาลที่เกี่ยวข้องยังไม่ยอมรับแนวคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ดังนั้น เพื่อให้ปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลขัดแย้งกันมีปริมาณที่ลดลง และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย ตลอดจนเป็นการสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ผู้ศึกษาจึงมีแนวคิดและวิธีการเพื่อพัฒนาการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเพื่อเป็นการสนับสนุนให้กระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ถูกต้องตามหลักกฎหมายและเป็นที่ยอมรับของประชาชน ดังนี้

1) ปัญหาการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในคดีมีประเด็นแห่งคดีคาบเกี่ยวกัน อันเนื่องจากบางประเด็นอยู่ในอำนาจของศาลหนึ่ง และบางประเด็นอยู่ในอำนาจอีกศาลหนึ่ง

ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะชี้ขาดให้ไปศาลใด โดยใช้หลักเกณฑ์ใด โดยที่หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาชี้ขาดอำนาจศาลของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในปัจจุบัน นอกจากจะใช้หลักกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลนั้นแล้ว คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดได้นำเกณฑ์พิจารณาเกี่ยวกับคดีที่มีความเกี่ยวพันกับประเด็นหลักหรือคดีที่มีประเด็นเกี่ยวพันกับคดีที่ศาลได้เคยมีคำพิพากษาในข้อเท็จจริงเดียวกันนั้นแล้วมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อไม่ให้คำพิพากษายขัดแย้งกันหรือเพื่อให้คำพิพากษาไปในแนวทางเดียวกันและเพื่อความสะดวกของคู่ความ

แต่เนื่องจากกฎหมายของไทยไม่มีบทบัญญัติในการส่งประเด็นไปยังศาลที่มีเขตอำนาจ อย่างเช่นวิธีการแก้ไขปัญหของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จึงเห็นควรให้กฎหมายของไทยมีการกำหนดให้ส่งประเด็นไปให้

ศาลต่างระบบวินิจัยก่อน เช่นเดียวกับวิธีการแก้ไขปัญหของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งใช้กลไกการส่งประเด็นที่ต้องวินิจัยก่อนไปยังอีกศาลหนึ่ง

การที่คณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้นำหลักเรื่องคดีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวพันกันมาใช้ เพราะว่าเป็นการแก้ไขปัญหไม่ให้เกิดคำพิพากษาขัดแย้งกัน และคำพิพากษาไปในทางเดียวกัน สอดคล้องกับหลักของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่ใช้ระบบป้องกันตั้งแต่แรกโดยใช้กลไกป้องกัน มีองค์คณะรวมของศาลสูงสุดสหพันธ์รัฐ (Gemeinsamer Senate หรือ Joint Panel of the courts) มาทำงานร่วมกันในเชิงป้องกัน ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ความเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันของประเด็นแห่งคดี ที่จะต้องไม่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าหากมีกลไกการส่งประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้น จะทำให้ปริมาณคดีโดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ที่จะเข้าสู่การวินิจัยชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ลดลงเป็นจำนวนมาก

2) ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ในกระบวนการวินิจัยเขตอำนาจศาลนอกจากขั้นตอนในการส่งเรื่องเพื่อให้คณะกรรมการวินิจัยแล้ว ยังมีขั้นตอนในการจัดทำความเห็นซึ่งเป็นขั้นตอนแรกเริ่มของกระบวนการแต่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล กลับไม่มีการกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนดังกล่าวไว้เลย เมื่อผู้ศึกษาได้พิจารณาจากกระบวนการวินิจัยของสาธารณรัฐฝรั่งเศสและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้วผู้ศึกษาพบว่ากระบวนการวินิจัยของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมากกว่าของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยมีความแตกต่างในเรื่องของกระบวนการวินิจัยเท่านั้นที่ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการจัดตั้งศาลชี้ขาดคดีขัดกันและมีกระบวนการวินิจัยในรูปแบบเดียวกับกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล แต่ของประเทศไทยนั้นใช้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในรูปแบบของการประชุมซึ่งใช้ระยะเวลาน้อยกว่าของสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ผู้ศึกษาเห็นว่าการบัญญัติให้มีการกำหนดระยะเวลาในขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งในทางศาลหรือในทางธุรการย่อมเป็นการสร้างความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและเกื้อหนุนให้กระบวนการวินิจัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) ปัญหาเรื่องอำนาจคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในการพิจารณามีคำสั่งไม่รับเรื่องที่มีคำวินิจัยในข้อเท็จจริงเดียวกัน สภาพบังคับของคำวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลกรณีข้อขัดแย้งเขตอำนาจศาลที่มีลักษณะอย่างเดียวกัน

เป็นเวลากว่า 18 ปี ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลมีคำวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจำนวนมาก แต่ปัจจุบันยังมีการเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการวินิจัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลอย่างต่อเนื่องและเป็นจำนวนมาก ทำให้การวินิจัยชี้ขาดคดีที่

เขตอำนาจศาลขัดแย้งกัน ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนที่ต้องเดือดร้อนจากการพิจารณาพิพากษาคดีที่ล่าช้าจากกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งแนวทางที่จะลดปริมาณคดีที่ศาลมีความเห็นขัดแย้งกัน แนวทางหนึ่ง คือ ควรมีกฎหมายกำหนดสภาพบังคับของคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีผลผูกพันศาลและคู่ความ ทั้งนี้ เพื่อลดปริมาณคดีที่ศาลมีความเห็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลขัดแย้งกัน และปัญหาคดีล่าช้าอันเกิดจากกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติดังกล่าว แต่ในปัจจุบันกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้กลายเป็นเครื่องมือที่คู่ความฝ่ายที่ถูกฟ้องคดีใช้เป็นช่องทางประวิงคดีโดยการยื่นคำร้องโต้แย้งเขตอำนาจศาล ในขณะที่ศาลกลับทำความเข้าใจในทางตรงกันข้ามกับแนวคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ทั้งที่ในเรื่องดังกล่าวได้มีแนวคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ในคดีข้อเท็จจริงที่มีลักษณะอย่างเดียวกันไว้แล้วเป็นจำนวนมาก และมีข้อเสนอแนะทางวิชาการเพียงพอต่อการที่ศาลและคู่ความที่เกี่ยวข้องในคดีจะใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเรื่องเขตอำนาจศาลได้

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดสภาพบังคับของคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีผลผูกพันศาลและคู่ความในคดีแต่ละประเภทที่มีข้อเท็จจริงหรือลักษณะอย่างเดียวกัน หรือการยกคำร้องกรณีมีการเสนอเรื่องที่มีรูปคดีที่มีข้อเท็จจริงลักษณะเดียวกัน เป็นมาตราหนึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การที่กำหนดให้อำนาจมีคำสั่งยกคำร้องของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะทำให้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีหลักเป็นไปได้อย่างรวดเร็วอันเป็นประโยชน์ต่อคู่ความ อีกทั้ง ทำให้ปริมาณคดีที่เสนอเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลลดลง และทำให้การวินิจฉัยชี้ขาดเป็นไปด้วยความรวดเร็วอีกด้วย

4) ปัญหาเกี่ยวกับการนับระยะเวลาเริ่มต้นในการรับเรื่องเพื่อพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ในมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลของศาลเอาไว้ แต่กำหนดไว้เพียงระยะเวลาการทำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งมาตรา 10 (3) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 กำหนดให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง ทำให้เกิดปัญหาในการตีความว่าจะเริ่มต้นนับระยะเวลาจากการรับเรื่องทางธุรการของเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลหรือของสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล หรือมีการรับเรื่องของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ประกอบกับรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน มาตรา 258 ง ด้านกระบวนการยุติธรรม (1) กำหนดแนวทางการทำแผนปฏิรูปประเทศในด้านกระบวนการยุติธรรมในประเด็น การกำหนดระยะเวลาการดำเนินงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอน (Time Standard) ให้มีความชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการปฏิรูปประเทศ สำหรับกระบวนการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจึงต้องมีการกำหนดที่ชัดเจนในด้านระยะเวลา เริ่มต้นการนับระยะเวลาในการทำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลด้วย เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีหลักต่อไปได้โดยรวดเร็ว ไม่เป็นช่องทางของการประวิงคดี

ผู้ศึกษาเห็นสมควรแก้ไขบทบัญญัติของพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 มาตรา 10 (3) ในเรื่องของกรอบระยะเวลาของกระบวนการโต้แย้งเขตอำนาจศาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการนับระยะเวลาเริ่มต้นในการรับเรื่องเพื่อพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีความชัดเจนขึ้น และสอดคล้องกับเรื่องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนของกระบวนการยุติธรรม ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัญหาการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในคดีมีประเด็นแห่งคดีคาบเกี่ยวกัน อันเนื่องจากบางประเด็นอยู่ในอำนาจของศาลหนึ่ง และบางประเด็นอยู่ในอำนาจอีกศาลหนึ่ง

เดิมไม่มีกฎหมายบทบัญญัติกำหนดแนวทางวินิจฉัยในคดีมีประเด็นแห่งคดีคาบเกี่ยวกัน อันเนื่องจากบางประเด็นอยู่ในอำนาจของศาลหนึ่ง และบางประเด็นอยู่ในอำนาจอีกศาลหนึ่ง ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยฯ พ.ศ. 2542 ว่า “กรณีที่คณะกรรมการเห็นว่า คดีใดเป็นคดีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจศาล และคดีนั้นมีประเด็นแห่งคดีคาบเกี่ยวกัน อันเนื่องจากบางประเด็นอยู่ในอำนาจของศาลหนึ่ง และบางประเด็นอยู่ในอำนาจอีกศาลหนึ่ง ให้คณะกรรมการวินิจฉัยว่าคดีอยู่ในอำนาจของศาลใด โดยระบุเงื่อนไขให้ศาลนั้นส่งประเด็นที่อยู่ในอำนาจของศาลอื่นเพื่อพิจารณา เมื่อศาลที่รับประเด็นพิจารณาแล้วเสร็จ ให้แจ้งผลการพิจารณาประเด็นเช่นนั้นกลับไปยังศาลที่ส่งประเด็น เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป” เพราะหากมีกลไกการส่งประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้น จะทำให้ปริมาณคดีโดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับสิทธิในที่ดิน ที่จะเข้าสู่การวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลลดลงเป็นจำนวนมาก

2) ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

ผู้ศึกษาเห็นควรให้มีการกำหนดระยะเวลาในการทำความเข้าใจไว้ในบทบัญญัติมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 โดยเพิ่มความลงไปในส่วนท้ายของวรรคหนึ่ง ซึ่งแต่เดิมกฎหมายใช้คำว่า “ให้จัดทำความเห็นส่งไปให้ศาลที่คู่ความร้องว่าคดีนั้นอยู่ในเขตอำนาจโดยเร็ว” แต่ผู้ศึกษาเห็นควรให้เปลี่ยนเป็น “...ให้ศาลจัดทำความเห็นให้แล้วเสร็จ และจัดส่งไปยังศาลอื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องหรือความเห็นของศาลอื่น แล้วแต่กรณี ...” ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากในเวลาที่ศาลรับคำฟ้องคดีใดไว้พิจารณาศาลย่อมต้องพิจารณาแล้วว่าศาลของตน

มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีดังกล่าวหรือไม่ หากศาลเห็นว่าไม่มีอำนาจศาลย่อมต้องไม่รับฟ้องไว้แต่แรก เพราะฉะนั้นการที่ศาลรับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา ศาลย่อมต้องพิจารณาแต่เริ่มต้นแล้วเห็นว่าตนมีอำนาจหน้าที่ ศาลเพียงแค่เขียนข้อพิจารณาในเรื่องเขตอำนาจศาลแสดงเหตุที่ทำให้ตนรับฟ้องคดีดังกล่าวไว้พิจารณาซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าระยะเวลา 30 วันนับแต่วันที่รับคำร้องฯ และรวมระยะเวลาของการจัดส่งไปยังศาลอื่นอีกด้วย เป็นระยะเวลาที่พอสมควรแล้ว

3) ปัญหาเรื่องอำนาจคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลในการพิจารณามีคำสั่งไม่รับเรื่องที่มีคำวินิจฉัยในข้อเท็จจริงเดียวกัน

เดิมพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดสภาพบังคับของคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีผลผูกพันศาลและคู่ความในคดีแต่ละประเภทที่มีข้อเท็จจริงหรือลักษณะอย่างเดียวกัน หรือการยกคำร้องกรณีมีการเสนอเรื่องที่มีรูปคดีที่มีข้อเท็จจริงลักษณะเดียวกัน จึงเห็นควรแก้ไขกฎหมายเพื่อกำหนดสภาพบังคับของคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีผลผูกพันศาลและคู่ความในคดีแต่ละประเภทที่มีข้อเท็จจริงหรือลักษณะอย่างเดียวกัน หรือการยกคำร้องกรณีมีการเสนอเรื่องที่มีรูปคดีที่มีข้อเท็จจริงลักษณะเดียวกัน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เป็นบทบัญญัติมาตราหนึ่งในพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 ว่า “ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ยกคำร้องเสียก็ได้ หากเห็นว่า คำร้องที่ยื่นเป็นการร้องขอให้วินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องที่คณะกรรมการได้วินิจฉัยไว้แล้ว หรือกระทำให้โดยมีเจตนาที่จะประวิงคดีให้ล่าช้า” ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่า การที่กำหนดให้อำนาจมีคำสั่งยกคำร้องของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลจะทำให้ระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีหลักเป็นไปได้อย่างรวดเร็วอันเป็นประโยชน์ต่อคู่ความ อีกทั้ง ทำให้ปริมาณคดีที่เสนอเรื่องเข้าสู่คณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลลดลง และจะเป็นไปด้วยความรวดเร็วอีกด้วย

4) ปัญหาเกี่ยวกับการนับระยะเวลาเริ่มต้นในการรับเรื่องเพื่อพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล

เรื่องกรอบระยะเวลาของกระบวนการโต้แย้งเขตอำนาจศาล ในส่วนที่เกี่ยวกับการนับระยะเวลาเริ่มต้นในการรับเรื่องเพื่อพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีความชัดเจนขึ้น ซึ่งเดิมพระราชบัญญัติว่าด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542 มาตรา 10 (3) กำหนดให้ “...ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง...” ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนอันเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว และสอดคล้องกับเรื่องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนของกระบวนการยุติธรรม ควรเพิ่มเติมถ้อยคำให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้เป็น “...ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดให้เสร็จสิ้นภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการมีมติรับเรื่อง...”

เอกสารอ้างอิง

โกคิน พลกุล. “การวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล,” ใน หนังสืออาจารย์บูชา รวบบทความทางวิชาการ
เนื่องในโอกาสครบรอบ 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.อมร จันทรสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: สมาคมกฎหมาย
มหาชนแห่งประเทศไทย, 2545.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล. คู่มือดำเนินการตามพระราชบัญญัติว่า
ด้วยการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล พ.ศ. 2542. 2550.

ธนศ จันโททัย. “ระบบชี้ขาดข้อขัดแย้งระหว่างศาลยุติธรรมกับศาลปกครองในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์
นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

พรทิภา ไสวสุวรรณวงศ์. “การแก้ปัญหการขัดกันของอำนาจศาลระหว่างศาลยุติธรรมและศาลปกครองในประเทศไทย.”
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.